

Lausunto

26.6.2025

VN/26856/2023
VN/26856/2023-MMM-
160

Ympäristöministeriö

Maa- ja metsätalousministeriö, lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi alueidenkäyttölainsäädännön

Maa- ja metsätalousministeriö (jäljempänä MMM) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi alueidenkäyttölainsäädännön:

MMM toteaa yleisesti, että entisen maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) jakautuessa kaikkiaan 4 eri lakiin, on kokonaisvaikutuksia MMM:n hallinnonalalle haastava tässä vaiheessa täysin hahmottaa. Monet sisällöt liittyen esimerkiksi metsien käyttöön tai hulevesien hallintaan jakautuvat nyt useaan eri lainsäädäntöön.

Luonnosta alueidenkäyttölain hallituksen esitykseksi valmisteltiin työryhmässä, jonka toimikausi päättyi 30.9.2024. MMM on osallistunut aktiivisesti työryhmän työhön, ja MMM edustajat jättivät työryhmän valmistelemaan esitykseen täydentävän mielipiteen (VN/26856/2023-YM-82), joka on pääsääntöisesti huomioitu. Vaikutuksia maaseutuun on kuitenkin tarpeen edelleen täydentää. Nyt lausunnoilla olevaa hallituksen esitystä on täydennetty tietyiltä osin verrattuna työryhmän esitykseen. Tässä lausunnossa esiin nostetut näkökohdat pohjautuvat työryhmässä esille tuotuihin näkemyksiin sekä täydentävän mielipiteen sisältöön.

Samanaikaisesti alueidenkäyttölain valmistelun kanssa on käynnissä myös kaavojen toteuttamista ja katujen kunnossapitoa ohjaavien säännösten uudistaminen työryhmässä, jonka toimikausi päättyy 31.8.2025. Nyt lausunnoilla olevassa kokonaisuudessa on myös tuohon lakikokonaisuuteen liittyviä ehdotuksia, erityisesti ehdotus pykäläksi korvauksesta metsätalouden harjoittamisen rajoituksesta.

Vaikutukset maaseutuun:

MMM koordinoi maaseutupolitiikan toteutusta valtioneuvostossa. Maaseutupolitiikan työtä ja toimintaa ohjaa ja linjaa valtioneuvoston asettama maaseutupolitiikan neuvosto MANE. MMM pitää hyvänä, että alueidenkäyttölain valmistelua muutoksineen on esitelty myös maaseudun keskeiset toimijat yhteen kokoavassa MANE:ssa.

MMM näkemyksen mukaan maaseudun erityispiirteet ja vaikutukset maaseutuun on käsitelty jossain määrin puutteellisesti nykytilan kuvauksessa. MMM esittääkin seuraavia näkökulmia nykytilan kuvaukseen pohjautuen maaseutupoliittisen selontekoluonnoksen tilannekuva-analyysiin:

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

- Yleishuomiona yhteiskunnallisiin ja ympäristöpoliittisiin kokonaisuuksiin liittyneet kaupungistumiskehitystä edistävät toimet ovat vaikuttaneet merkittävästi maaseutualueiden kestäväään kehittämiseen ja maaseutualueiden elinkeinoihin, yhteisöihin ja ihmisiin sekä luontoon ja luonnonvarojen käyttöön. Kaupungistumisen jatkuessa ennakoituna kaltaisena, suuressa osassa maata väestö vähenee, millä on vaikutuksia elintarvikehuoltoon ja taloudelliseen huoltovarmuuteen maaseutualueilta lähtevien arvoketjujen kautta. **MMM pitää tärkeänä, että alueidenkäytön suunnittelussa huomioidaan kaupunkien ja maaseudun välinen vuorovaikutus ja maaseudun kehittämisen edellytykset.**
- Maahanmuutolla on yhä suurempi vaikutus väestörakenteeseen osalla alueista. Vaikutus jakautuu kuitenkin epätasaisesti eri alueilla ja maahanmuutto keskittyy erityisesti pääkaupunkiseudulle. Väestöään menettävillä alueilla rakennuksia jää tyhjilleen ja siirtyy osa-aikaiseen käyttöön, joka vaikuttaa merkittävästi aluerakenteeseen ja paikallisyhteisöihin. Ydinmaaseudun ja kaupungin läheisen maaseudun alueilla tapahtuvilla palveluverkkojen, liikennejärjestelmän ja asumisen muutoksilla on vaikutuksia myös harvaan asutulle maaseudulle sekä kaupungeille. Palveluiden saavutettavuuden merkitys korostuu maaseudun alueidenkäytön suunnittelussa.
- Kaupungistumiskehityksen jatkuminen ennustetun kaltaisena vaikuttaa biotalouden, ruoantuotannon sekä luonnonvarojen jalostuksen ja muun hyödyntämisen tavoitteiden sekä arvonnäkökulman saavuttamiseen. Myös näillä toiminnoilla ylläpidetään maaseudun infrastruktuuria. Infrastruktuurin kunto kuitenkin heikkenee, mikä vaikuttaa elinkeinotoimintaan, asumiseen sekä turvallisuuteen harvaan asutuilla alueilla.
- Liikennejärjestelmän kehittämiseen liittyen haasteita on erityisesti maaseutualueiden saavutettavuudessa. **Maaseutualueiden alueidenkäytön suunnittelussa edellytyksiä on tarpeen luoda jalankulun ja pyöräliikenteen edistämisen lisäksi myös kestävämmille matkaketojuille, jotka huomioivat kaikenlaisia liikkumismuotoja. Joukkoliikenteen toimintaedellytysten osalta on tarpeen kiinnittää huomioita myös kaupunkien ja maaseutualueiden välisiin yhteyksiin.** Näitä kysymyksiä onkin pyritty alueiden käytön näkökulmasta huomioimaan kaavojen sisältövaatimuksissa. Maaseutualueilla liikenneköyhyyden ilmiön ratkaiseminen edellyttää kuitenkin toimivia matkaketojuja ja maaseutualueiden väestön tarpeita vastaavia liikennepalveluja ja näitä tukevia alueidenkäytön ratkaisuja. Päästöjen vähentämiseen liittyvissä alueidenkäytön ratkaisuissa tulee huomioida myös maaseutualueiden energia- ja liikenneköyhyyden ilmiöt.
- Uusiutuvan energian tuotanto on lisääntynyt Suomessa viime vuosina merkittävästi. **Paikallinen hyväksyttävyyden ja sosiaalinen kädenjälki on energiasiirtymässä yhä kriittisempi kysymys.** Osaltaan näihin maaseudulla ja paikallisyhteisöissä esiin nouseviin huolenaiheisiin on pyrittykin vastaamaan esimerkiksi tuuli- ja aurinkovoiman rakentamisen ohjauksessa.

Kommentit luvusta 1 Yleiset säännökset

MMM pitää hyvänä, että suunnittelujärjestelmän yleisiin tavoitteisiin sekä eri kaavatasoille on tuotu uutena ilmastomuutoksen hillintä sekä sopeutuminen. Lisäksi kansallisen turvallisuuden ja huoltovarmuuden korostaminen nykyisessä maailmantilanteessa on kannatettavaa.

Huoltovarmuuden osalta on olennaista varmistaa alueidenkäytössä, että yhteiskunnan perustoiminnot, kuten energiahuolto, vesihuolto ja elintarvikehuolto, toimivat häiriöttömästi kaikissa tilanteissa ja kaikilla alueilla, tunnistuen myös Suomessa poikkeuksellisen vahva väestön monipaikkaisuuden ilmiön, joka korostui koronakriisin aikana.

Lain tavoitteena (1§) on luoda edellytyksiä hyvälle elinympäristölle sekä edistää ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä. Tämä ns. kokonaiskestävyyden ajatusmalli on nostettu hyvin esille.

- Tarkemmissa määrittelyissä on kuitenkin kuvattu kestävyiden eri ulottuvuuksien sisältöjä yleisesti käytetyistä määrittelyistä jossain määrin poikkeavasti ja MMM ehdottaa seuraavia muokkauksia: *"Ekologisesti kestävä kehitys tarkoittaa biologisen monimuotoisuuden säilyttämistä, kestävä energia ja luonnonvarojen käyttöä ja ympäristökuormituksen sopeuttamista pitkällä aikavälillä luonnon sietokykyyn."* Taloudellinen kestävyys puolestaan on sisältönsä ja laadultaan tasapainoista kasvua, joka ei perustu pitkällä aikavälillä velkaantumiseen tai varantojen hävittämiseen.
- Taloudellisen ja ekologisen kestävyiden kaksoishyödyt on tärkeä kuvata, mutta ne eivät määrittele taloudellisen kestävyiden sisältöä. MMM ehdottaakin, että kyseinen osio

siirretään määrittelyn loppuun: ”Kun yhteiskunnan ratkaisut ovat yhtä aikaa sekä taloudellisesti että ekologisesti järkeviä ja tehokkaita, puhutaan talouden ja ekologian kaksoishyödyistä.”

Pykälässä 5 kuvataan alueidenkäytön suunnittelun tavoitteet.

- MMM ehdottaa tarkennettavaksi perusteluissa esimerkein, että tavoite liittyen yhdyskuntien toimivuuteen ja hyvään rakentamiseen sisältää kaupunkien ja maaseutualueiden vuorovaikutuksen edistämisen sekä tasapainoisen kehittämisen. Lisäksi elinkeinoelämän edellytysten ja toimivan kilpailun kehittämisen osalta on tarpeen sisällyttää mukaan myös maaseutuelinkeinojen edistäminen.

Kommentit luvusta 2 Viranomaisten tehtävät

Ei huomioita.

Kommentit luvusta 3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevan 18§ 2 momentissa määriteltäisiin asiat, joita valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet voisivat koskea. Uutena pykälää lisättäisiin maininta kansallisesta turvallisuudesta ja huoltovarmuudesta ja ekologinen kestävyys korvattaisiin ilmastomuutoksen hillinnällä ja siihen sopeutumisella, luonnon monimuotoisuudella ja luonnonvarojen kestävällä käytöllä.

- MMM pitää täydennyksiä hyvänä, mutta esittää tarkennettavaksi ilmastomuutoksen sopeutumisen osalta sen tarkoittavan ilmatoriskeihin varautumista ja niihin sopeutumista.

Rakennettua ympäristöä koskevat päätökset vaikuttavat pitkälle tulevaisuuteen, koska infrastruktuuri muuttuu hitaasti. Kansallisen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelman yhtenä tavoitteena on, että rakennetun ympäristön toimialalla on kyky hallita ilmastomuutokseen liittyviä riskejä ja sopeutua ilmastossa tapahtuviin muutoksiin vuoteen 2030 mennessä. Konkreettisena toimenpiteenä mainitaan ilmastomuutokseen sopeutumista koskevien säännösten lisääminen kaavoitusta ja rakentamista ohjaavaan lainsäädäntöön. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden osalta perusteluiden mukaan lisäksi on haluttu korostaa valtakunnallisen ohjauksen tarvetta ilmastomuutoksen hallinnassa. Alueidenkäytön rooli ilmastomuutoksen hillinnässä on merkittävä, erityisesti energia ja liikennesektoreilla sekä rakentamisessa. Näiden lisäksi alueidenkäytöllä voidaan osaltaan vaikuttaa maankäyttösektorin päästöihin ehkäisemällä metsänraivausta rakennetuksi maaksi. Alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämiskäytännöillä voidaan siis osaltaan vähentää metsäkatoa ja siten hillitä ilmastomuutosta.

- MMM:n näkemyksen mukaan kaavoitusta ohjaavassa lainsäädännössä erityisesti metsien käyttöön liittyen, painotuksen tulee olla yhteensovittaminen muun maankäytön kanssa, sillä luonnon- ja ympäristönsuojelun sekä muiden luonnonvarojen käyttöön liittyvien näkökohtien edistämisestä huolehditaan ensi sijassa muulla erityislainsäädännöllä. Tämä osaltaan edistää myös sääntelyn sujuvuutta ja hallinnollisen taakan keventämistä.
- MMM pitää perusteltuna uusia esimerkkejä myös muista valtakunnallisesti merkittävistä asioista, joista tavoitteita voidaan antaa, kuten saariston kehittämiseen liittyviä alueidenkäytön kysymyksiä sekä valtakunnallisesti kattavan ampumarataverkoston edistämistä.

Kommentit luvusta 4 Maakuntakaava

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa konkreettiseksi keinoksi metsänraivauksen ehkäisemiseksi on kirjattu alueidenkäytön ohjauksen, kaavoituksen sekä vaikutusarvioinnin kehittäminen. Kyseistä toimenpidettä on edistetty tässä alueidenkäyttölain uudistuksessa osaltaan sisällyttämällä metsäkadon ehkäisy rakennetun ympäristön osalta osaksi ilmastomuutoksen hillintään liittyvää sisältövaatimusta maakuntakaavan sekä yleiskaavan osalta.

- MMM pitää hyvänä, että kaavoituksen rooli nimenomaan maankäytön muutoksen eli metsäkadon hillinnän osalta on tunnistettu ja selkeästi rajattu sisältövaatimusten perusteluissa. Suomi on metsäinen maa, jossa yhdyskuntarakentamisen ja infrastruktuurin kehittämisen

myötä väistämättä rakentamista myös jatkossa osoitetaan metsäisille alueille ja tämä on myös tunnistettu perusteluissa ja sisällytetty tarvittavaa liikkumavaraa tarkoituksenmukais-
ten ratkaisujen mahdollistamiseksi.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen on kattavasti sisällytetty alueidenkäyttölakiin eri kaavatasojen sisältövaatimuksiin. Taloudellisten vaikutusten osalta ilmastonmuutokseen sopeutumisen toimenpiteiden ennakoidaan lyhyellä aikavälillä tuovan kustannuksia esimerkiksi kunnille, mutta pitkällä aikavälillä säästävän rahaa. MMM yhtyy esitettyyn arvioon ja toteaa tarvetta sopeutumiseen liittyvien toimien ennakkolliseen suunnitteluun. Ilmastonmuutoksen sopeutumiseen liittyviä kustannuksia on tuotu esille mm. Ilmastopaneelin toimesta osana Suomi -hanketta.

- MMM pitää tarpeellisena alueidenkäytön suunnitteluratkaisujen kustannusten ja hyötyjen arvioimista ja konkretisoimista osana toimeenpanon ohjeistusta.

MMM on valmistelun aikana pitänyt tärkeänä, että lainsäädäntö mahdollistaa määräaikaisten kaavamerkintöjen ja suojelumääräysten käytön erityisesti suojelualueiden osoittamisessa. Tämä on tärkeää metsälain soveltamisen näkökulmasta, sillä erityisesti maakuntakaavan suojelualuevaraukset eivät toteudu lopulta sellaisenaan luonnonsuojelulain mukaisessa menettelyssä. Maakuntakaavan tulee olla maanomistajille kohtuullinen ja tätä toteutetaan usein nimenomaan suojelumerkintöjen- ja määräysten määräaikaaisuudella.

- MMM toteaa, että luonnonsuojelualueisiin liittyvät kaavamerkinnät ja suojelumääräykset tulee olla lähtökohtaisesti määräaikaaisia, joka mahdollistaa varsinaisen suojelualueen perustamismenettelyn ja sen ulkopuolelle jäävien alueiden palautumisen metsälain piiriin.

MMM:n näkemyksen mukaan kaavoitusta ohjaavassa lainsäädännössä erityisesti metsien käyttöön liittyen, painotuksen tulee olla yhteensovittaminen muun maankäytön kanssa, sillä luonnon- ja ympäristönsuojelun sekä muiden luonnonvarojen käyttöön liittyvien näkökohtien edistämistä huolehditaan ensi sijassa muulla erityislainsäädännöllä.

- MMM esittää lisättäväksi sisältövaatimuksiin luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen liittyen perusteluihin selkeä tarkennus siitä, että metsäalueella luonnon monimuotoisuuden vaaliminen toteutuu ensi sijassa luonnonsuojelulain, vesilain sekä metsälain kautta. Metsälaki (1093/1196) ohjaa metsien käyttöä. Lisäksi luonnonsuojelulaki ja vesilaki vaikuttavat metsätalouden harjoittamiseen. Tämä lisäys selkeyttäisi luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen liittyvän lisäyksen kaavoitukselle tuomia vaatimuksia ja sujuvoittaisi sääntelyä sekä osaltaan keventää hallinnollista taakkaa.
- MMM toteaa, että tulvariskien huomioiminen on sisällytetty hyvin kaavojen sisältövaatimuksiin eri kaavatasoille.
- MMM esittää myös tarkennettavaksi, että maakuntakaavan ja kuntakaavoituksen lähtöteinä tulee huomioida lakisääteiset maakunnalliset ampumaratasuunnitelmat.

Kommentit luvusta 5 Yleiskaava

Hulevesien hallintaa käsitellään sekä alueidenkäyttölaissa yleiskaavan sisältövaatimuksissa sekä laissa kaavojen toteuttamisesta pykälässä 103 l§ sekä 204 a §. Yleiskaavan sisältövaatimuksiin on lisätty uutena vaatimuksena kunnan hulevesijärjestelmän toteuttamisen edellytyksiä koskeva vaatimus.

- MMM pitää hulevesien sisällyttämistä yleiskaavan sisältövaatimuksiin hyvänä ja tarvittavana lisäyksenä. MMM tuo esille, että käytettävät termit hulevesi ja huleveden hallinta tulisi selvytyden vuoksi määritellä alueidenkäyttölaissa perustuen maankäyttö- ja rakennuslain entisen 13a luvun alun määritelmiin. Sisältövaatimus tarkoittaa käytännössä perustelujen mukaan, että rankkasateisiin ja taajamatulviin tulisi varautua yleiskaavoituksessa ottamalla huomioon lisääntyvät sademäärät sekä osoittamalla kaavassa näitä koskevat hulevesien käsittelyn ratkaisut.
- MMM esittää tarkennettavaksi, että yleiskaavan sisältövaatimuksen tulisi sisältää hulevesien kokonaisvaltainen hallinta kaikenlaisissa tilanteissa, ei ainoastaan lisääntyvien ääri-ilmiöiden osalta. Nyt HE-luonnoksessa olevalla rajauksella hulevesien hallinnasta näyttäisi jäävän ulkopuolelle normaalin tilanteen hulevesien hallinta, jonka tulisi olla aina mukana kaavan valmistelussa yhtenä kaavaratkaisuun vaikuttavana tekijänä. Esitämme tässä yhteydessä

lisäksi selkeyden vuoksi käytettävän muotoilua hulevesien hallinta, käsittelyn sijaan, jotta kirjaukset olisivat johdonmukaiset.

- MMM esittää lisättäväksi kaavojen sisältövaatimuksiin luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen liittyen perusteluihin selkeä tarkennus siitä, että metsäalueella luonnon monimuotoisuuden vaaliminen toteutuu ensi sijassa luonnonsuojelulain, vesilain sekä metsälain kautta. Metsälaki (1093/1196) ohjaa metsien käyttöä. Lisäksi luonnonsuojelulaki ja vesilaki vaikuttavat metsätalouden harjoittamiseen. Tämä lisäys selkeyttäisi luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen liittyvän lisäyksen kaavoitukselle tuomia vaatimuksia ja sujuvoittaisi sääntelyä sekä osaltaan keventää hallinnollista taakkaa.

Yleiskaavan sisältövaatimuksissa asumisen tarpeita ja palveluiden saavutettavuutta koskevassa osiossa on MMM näkemyksen mukaan huomioitu hyvin myös saaristopolitiikan näkökulmat.

- Maaseudun kehittämisen ja maankäyttöön liittyvien erityistarpeiden näkökulmasta MMM pitää hyvänä ehdotusta 41 §:ssä yleiskaavan ja asemakaavan yhteiskäsittelystä ja erityisesti pykälän 2 momentin kirjausta siitä, että yleiskaavan hyväksyminen ja alueella voimassa olevan asemakaavan kumoaminen voitaisiin tehdä samalla päätöksellä. Suomessa on paljon toteutumaton asemakaavoitettu aluetta, jossa maankäytön intensiteetti ei välttämättä edellytä asemakaavoitusta vaan suunnitelutarpeeseen voidaan vastata paremmin yleiskaavatasolla. Perusteluiden mukaan tällainen tarve liittyisi lähinnä väestöään menettäviin alueisiin, joilla ei ole erityisiä rakentamispaineita. MMM kiinnittää huomiota, että näilläkin alueilla suunnittelun lähtökohtana on tärkeää olla alueen ominaispiirteet ja tarpeet sekä vetovoiman kasvattaminen.

Kommentit luvusta 6 Asemakaava

Asemakaavan sisältövaatimuksiin sisältyy voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti vaatimus rakennetun ympäristön ja luonnonympäristön vaalimisesta siten, ettei niihin liittyviä erityisiä arvoja hävitetä. Luonnonympäristöön, sisältyvät elolliset ja elottomat luonnonarvot. Valtakunnallisella tasolla luonnonarvojen vaalimisen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisen keskeiset tavoitteet on määritelty luonnonsuojelulaissa. Luonnonympäristön monimuotoisuuden kannalta tärkeitä luonnonarvoja samoin kuin arvokkaita yhtenäisiä luonnonalueita sijaitsee kuitenkin myös luonnonsuojelulaissa tarkoitettujen suojelualueiden ja suojelukohteiden ulkopuolella. Asemakaavassa olisi varmistettava, että alueen luonnonympäristöön liittyviä erityisiä arvoja ei hävitetä. Tämä edellyttää sitä, että asemakaavassa annetaan tarvittaessa arvojen säilyttämiseksi suojelu määräyksiä. Uutena ehdotetun metsien käytön rajoitusten korvattavuutta koskevan pykälän mukaan tällaiset rajoitukset tulisivat metsien käyttöön liittyen korvattavaksi.

- MMM esittää lisättäväksi kaavojen sisältövaatimuksiin luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen liittyen perusteluihin selkeä tarkennus siitä, että metsäalueella luonnon monimuotoisuuden vaaliminen toteutuu ensi sijassa luonnonsuojelulain, vesilain sekä metsälain kautta. Metsälaki (1093/1196) ohjaa metsien käyttöä. Lisäksi luonnonsuojelulaki ja vesilaki vaikuttavat metsätalouden harjoittamiseen. Tämä lisäys selkeyttäisi luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen liittyvän lisäyksen kaavoitukselle tuomia vaatimuksia ja sujuvoittaisi sääntelyä sekä osaltaan keventää hallinnollista taakkaa..

Edellytykset asemakaavatason hulevesien hallinnalle luodaan käytännössä yleisemmän tason yleiskaavasuunnittelussa.

- MMM esittää, että vaatimus hulevesien hallinnan huomioon ottamisesta lisätään myös asemakaavan sisältövaatimuksiin, jotta varmistetaan jatkuvuus suunnittelussa eri kaavatasojen välillä. Tämä soveltuisi mukaan esimerkiksi 50§ 2 momentin neljänteen säännökseen osaksi lisääntyviin sademääriin varautumista. Kuten yleiskaavan osalta, myös asemakaavaan liittyen MMM huomauttaa, että kaavoituksessa on tarpeen luoda edellytyksiä myös muiden kuin ääri-ilmiöihin liittyvien hulevesien hallintaan.

Kommentit luvusta 7 Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset säännökset

Ei kommentteja.

Kommentit luvusta 8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

MMM toteaa, että asutuksen huomioiminen tuulivoiman sijoittamisen osalta on perusteltua paikallisen hyväksyttävyyden näkökulmasta, mutta ehdotetulla etäisyysvaatimuksella voi olla merkittäviä vaikutuksia tuulivoiman sijoittamisedellytyksiin. Puoliväliriihen kirjausten mukaan ehdotettua tuulivoiman etäisyysrajaa tullaan vielä arvioimaan lausuntopalautteen pohjalta siten, että tarvittava sähkön tuotannon lisäys Suomeen ei esty. Maakuntakaavoihin merkittyjen tuulivoima-alueiden potentiaalia on arvioitu FCG:n toteuttamassa selvityksessä. Kyseisessä selvityksessä ei ole välttämättä voitu huomioida kaikkia näiden alueiden rakentamista rajoittavia tekijöitä, eikä mahdollisia uusien rajoitusten vaikutuksia kokonaisuuteen.

- MMM tuo esille, että valtion maiden osalta Metsähallitus on merkittävä maatuulivoiman kehittäjä ja sillä on tärkeä rooli puhtaan siirtymän toteuttamisessa Suomessa. Metsähallitus tuo lausunnossaan esille tarkemmin etäisyysvaatimuksen vaikutuksia maatuulivoiman kehittämisen edellytyksiin ja sijoittamiseen tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Nämä valtion maiden kehittämiseen liittyvät näkökulmat on tarpeen huomioida jatkovalmistelussa, jotta saavutetaan tavoitteita sähköntuotannon lisäämisestä Suomessa.

68§ 3 momentissa esitetään säädettäväksi suostumusmenettelystä, jonka perusteella laissa ehdotettavasta etäisyysrajasta voidaan poiketa kaikkien maanomistajien ja maanvuokraoikeuksien haltijoiden, joiden asuinrakennus tai suoraan rakentamista ohjaavassa yleiskaavassa osoitettu rakennuspaikka sijaitsee lähempänä kuin kahdeksan kertaa tuulivoiman kokonaiskorkeuden etäisyydellä suunnitellusta tuulivoimalasta, antaisivat tähän suostumuksensa. Laissa ehdotetaan säädettäväksi kirjallisesta suostumuksesta, mutta suostumukselle ei muutoin säädettäisi määrämuotoa. Kunta vastaisi siitä, että kaikki nämä maanomistajat ja maanvuokraoikeuden haltijat ovat antaneet suostumuksensa. Annettu suostumus sitoisi omistajanvaihdostilanteissa myös kiinteistön ja maanvuokraoikeuden myöhempiä omistajia.

- MMM kiinnittää huomiota suostumusmenettelyn epämääräiseen muotoiluun. Suostumuksella ei ole määrämuotoa, mutta kuitenkin suostumus sitoisi tulevia maanomistajia, vaikka ei ole mitään mekanismeja, miten suostumuksen olemassaolo luotettavasti selviäisi luovutuksen saajalle tai ylipäättään kolmannelle taholle. Menettelyn käytännön toteutusta onkin tarpeen jatkovalmistelussa tarkentaa ja myös selkeyttää suostumusten säilytykseen liittyvistä menettelyistä, esimerkiksi osana RYHTI -järjestelmän kehittämistä.

Kommentit luvusta 9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Aurinkovoimarakentamista suoraan ohjaavan yleiskaavan erityisten sisältövaatimusten mukaan aurinkovoimarakentamista ei tulisi osoittaa merkittävässä määrin metsämaalle eikä luonnontilaisille suo-alueille.

- MMM pitää perusteltuna ohjata hallitusohjelman mukaisesti aurinkovoimaa pois tuottavalta metsämaalta sekä ojittamattomilta luonnontilaisilta soilta. Toisaalta ohjauksessa myös tunnustetaan, että Suomen ollessa metsäinen maa, hankkeita tulee väistämättä sijoittumaan myös metsämaalle, haettaessa maankäytöllisesti tarkoituksenmukaisia sijainteja.
- MMM kiinnittää huomiota, että maatalousmaata ei ole rajattu erikseen aurinkovoimakehittämisen ulkopuolelle erityisten sisältövaatimusten perusteella, mutta RED III toimeenpanolain yhteydessä näin on tehty nopean kehittämisen alueiden osalta. Tällä hetkellä käynnissä on useita kehittämishankkeita, jossa tarkastellaan maatalouden harjoittamisen ja energiantuotannon yhteensovittamista. Näistä saatuja kokemuksia on tarpeen hyödyntää aurinkovoiman sijoittamisessa.
- MMM kiinnittää huomiota, että aurinkovoimarakentamisessa on tarpeen huolehtia tarvittavista vesienhallinnan ratkaisuksista rakennusalueella.

MMM toteaa, että tuottavan metsämaan määritelmä olisi yhtenevä metsätaloudessa yleisesti käytetyn metsämaan määritelmän kanssa. Ojittamattomia luonnontilaisia soita ei pykälän perusteluissa kuitenkaan määritellä tarkemmin ja olisikin selkeyden vuoksi hyvä kuvata näiden ominaisuuksia perusteluissa esimerkiksi seuraavasti: *"Luonnontilaisella ojittamattomalla suolla on alueen pysyvistä luontaisista ominaisuuksista riippuvainen vesitalous, johon kuuluu, että vedenpinnantasoon, turpeen vesipitoisuuteen ja valuntaan eivät vaikuta merkittävästi alueella tehdyt ihmistoimet. Alueen kenttä ja pensaskerroksen vallitseva kasvillisuus on lajistoltaan suolajistoa. Alueella voi sijaita yksittäisiä ojia, mikäli niiden vaikutus alueen luontaiseen vesitalouteen on ollut vähäinen."*

Kommentit luvusta 10 Ranta-alueita koskevat erityiset säännökset

Ei huomioita.

Kommentit luvusta 11 Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

MMM näkemyksen mukaan on perusteltua, että viranomaisneuvotteluita koskevien pykälien 85 ja 86 osalta on selvennetty, että Suomen metsäkeskus on aina kutsuttava neuvotteluihin.

MMM esittää lisäksi, että viranomaisneuvotteluita koskeviin pykäliin ja niiden perusteluihin on lisäksi selkeyden vuoksi tarpeen lisätä myös Metsähallitus sekä Suomen riistakeskus.

87 - 89 §:ssä määritellään tahot, joilta lausunnot kaavaehdotuksista on pyydettävä. MMM esittää, että viranomaisten osalta selvyiden vuoksi tarkennetaan sillä tarkoitettavan myös muita kuin viranomaisia, jotka hoitavat niille lailla asetettuja julkisia hallintotehtäviä, kuten Suomen metsäkeskus, Suomen riistakeskus sekä Metsähallitus.

Kommentit luvusta 12 Asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä maanomistajan kanssa

Ei huomioita.

Kommentit luvusta 13 Merialuesuunnittelu

Ei huomioita.

Kommentit luvusta 14 Kansallinen kaupunkipuisto

MMM toteaa, että kansallisen kaupunkipuistoon osoitettaisiin ensi sijassa kunnan, valtion tai muun julkisyhteisön omistuksessa olevia alueita. Pykälässä mainitut muut julkisyhteisöt olisi hyvä vielä määritellä ja kuvata esimerkein perusteluissa. MMM pitää hyvänä, että muiden alueiden osalta ehdotetaan tarvittavan aina maanomistajan suostumus, mikäli näitä alueita ehdotettaisiin liitettäväksi kansalliseen kaupunkipuistoon.

Kommentit luvusta 15 Valtion rajat ylittävät ympäristövaikutukset

Ei huomioita.

Kommentit luvusta 16 Pakkokeinot ja seuraamukset

104 §:n 3 momentin mukaan, jos maakunnan liitto tai kunta ei noudata 1 momentissa tarkoitettua määräystä liittyen valtakunnallisen alueidenkäyttötavoitteet toteuttamiseen velvoittavan muutoksen toteuttamiseen, valtioneuvosto voisi yleisistunnossaan velvoittaa maakunnan liiton tai kunnan siihen uhkasakolla. MMM toteaa, että valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet voivat olla luonteeltaan hyvin laajoja ja koskettaa eri hallinnonaloja, joten on perusteltua, että niiden toteuttamiseen velvoittavat uhkamenettelyt päätetään valtioneuvostossa.

Kommentit luvusta 17 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto koskevat säännökset

MMM toteaa, että maanomistajien informointiin jo kaavoituksen alkuvaiheista lähtien on tarpeen kiinnittää huomiota.

Kommentit luvusta 18 Muutoksenhaku

MMM pitää hyvänä, että Suomen metsäkeskukselle on lisätty valitusoikeus eri kaavatasoilla toimialansa kuuluvissa asioissa silloin, kun kyse on valtakunnallisesta tai merkittävästä maakunnallisesta asiasta. Perusteluissa on todettu se, että Suomen metsäkeskus ei ole viranomainen oletettavasti sen vuoksi, että hallintolain 7 §:n mukaan viranomaisen valitusoikeus on kytketty sen valvontatehtävään ja koska lähtökohtaisesti välillisen valtionhallinnon organisaatioilla ei ole valitusoikeutta vaan tästä tulee erikseen säätää laissa. Suomen metsäkeskuksella on metsälain valvontaan sekä metsälain ja alueidenkäyttölain yhteensovittamiseen liittyviä tehtäviä, joiden perusteella valitusoikeuden säätäminen alueidenkäyttölain mukaisiin kaavoihin on tarpeellista ja perusteltua. Perusteluihin on syytä tarkentaa selvyyden vuoksi, että metsätalouden harjoittamiseen ja metsälain voimassaoloon liittyvät kaavamerkinnot ja määräykset olisivat tilanteita, joissa voidaan katsoa olevan Suomen metsäkeskuksen toimialaan liittyviä vaikutuksia.

Kommentit luvusta 19 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto ja voimaantuloa koskevat säännökset

Ei huomioita.

Kommentit luvusta 20 Erinäiset säännökset

MMM:n johdolla käynnissä olevan saaristolain (laki saariston kehittämisen edistämisestä) päivitystyön yhteydessä on tullut tarkasteltavaksi lain 8§, joka edellyttää kyseisen lain tavoitteiden huomiointia alueidenkäytön suunnitelmissa. MMM näkemyksen mukaan nyt ehdotettu pykälä suhde muuhun lainsäädäntöön 124 § 2 momentti ”Laadittaessa kaavaa saaristoalueelle on sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, otettava huomioon saariston kehittämisen edistämisestä annetun lain (494/1981) 2 §:ssä säädettyt tavoitteet” vastaa pykälän sisältöä hyvin ja on alueidenkäytön suunnittelun näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

Kommentit luvusta 21 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

MMM kannattaa esitykseen lisättyä pykälää 123§ tietojen saaminen verohallinnolta. Kaavoittajan tiedonsaantioikeus verottajalta mahdollistaa maanomistajien paremman tavoittamisen ja kaavaprosessiin liittyvän tiedottamisen. Erityisesti tilanteissa, joissa alueelle ollaan osoittamassa käytönrajoituksia, on ehdottoman tärkeää tiedottaa tästä maanomistajia jo kaavan valmisteluvaiheessa, jotta mahdollistetaan tehokas osallistumisoikeuden toteutuminen ja vaikutusmahdollisuudet kaavan laatimiseen.

Kommentit alueidenkäyttölain muuttamisesta (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislaki)

MMM on esittänyt aiemman KRL valmistelun sekä nykyisen AKL valmistelun työryhmätyön aikana korvauskäytäntöjen yhtenäistämistä metsälain, luonnonsuojelulain sekä kaavoitusta ohjaavan lainsäädännön välillä. MMM näkemyksenä on ollut, että korvauskäytäntöjen yhtenäistämiseksi olisi perusteltua lisätä alueidenkäyttölakiin pykälät metsänkäytön rajoituksesta. Nyt lausunnoilla olevassa versiossa esitetäänkin säädettäväksi metsänkäytön kaavallisille rajoituksille omaa korvaussäännöstä, joka vastaisi metsälaissa säädettyä korvauskynnystä.

MMM pitää hyvänä, että tämä sisällöllisesti erillisen työryhmän aiheisiin liittyvä esitys on tuotu mukaan jo nyt osana alueidenkäyttölain kokonaisuutta, mikä helpottaa kokonaisuuden arviointia metsien käytön näkökulmasta. MMM näkemyksen mukaan korvauspykälä on välttämätön osa kokonaisuutta, sillä kaavojen sisältövaatimuksiin on lisätty uutena sisältövaatimuksena muun muassa luonnon monimuotoisuuden vaaliminen. Käytännössä tämä tapahtuu metsäalueilla pääsääntöisesti muun lainsäädännön puitteissa, mutta mikäli kaavaan asetetaan siihen liittyviin selvityksiin perustuen käytönrajoitteita suojelumääräyksillä, on perusoikeuksien toteutumisen näkökulmasta välttämätöntä säätää samalla myös omaisuuden käytön rajoituksen aiheuttaman haitan korvattavuudesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin rajoituksista pykälän soveltamisalaan. Rajoitusten tarkoituksena olisi estää päällekkäisyys luonnonsuojelulain ja metsälain säännösten kanssa. Pykälää ei ensinnäkään sovellettaisi, jos suojelumääräyksen alaisesta alueesta on tarkoitus muodostaa luonnonsuojelulain mukainen suojelualue tai jos suojelumääräys koskee muita luonnonsuojelulain 111 §:ssä

tarkoitettuja alueita, koska näistä alueista on korvaussäännökset luonnonsuojelulaissa. Pykälää ei myöskään sovellettaisi, jos suojelumääräyksen alaisella alueella sovelletaan metsälakia ja suojelumääräys koskee metsälain 10 §:ssä tarkoitettuja erityisen tärkeitä elinympäristöjä, koska näistä erityisen tärkeistä elinympäristöistä on säännökset metsälain 3 luvussa.

- MMM toteaa, että metsälain 10§:n kohteita ei pääsääntöisesti ole tarpeen osoittaa kaavoituksessa tai liittää niihin erillisiä suojelumääräyksiä, ellei kyseiseen kohteeseen suunnitella rakentamista tai muuta käyttöä, sillä ne tulevat suoraan huomioitua metsätalouden toimenpiteissä Metsäkeskuksen paikkatietoaineistojen kautta.
- MMM kiinnittää huomiota, että luonnonsuojelulain 111§:n kohteiden rajaukset määritellään erillisessä luonnonsuojeluviranomaisten rajauspäätöksessä. Pykälän soveltamisalana rajaukset tulisi tarkentaa koskemaan luonnonsuojeluviranomaisten rajauspäätösten mukaisia alueita.
- MMM kiinnittää huomiota, että metsälain mukaan suojeltujen kohteiden ja myös muiden luontokohteiden säästämistä aiheutuvia kustannuksia voidaan korvata metsätalouden ympäristötuella. Metsälain mukaan näissä kohteissa voidaan tehdä toimenpiteitä tietyin edellytyksin. Metsälain 10 §:n kohteiden osalta Suomen metsäkeskus määrittää aineistoissaan 10§:n alueen rajauksia. Mikäli kaavassa suojelumääräys kaavoitusta varten tehtyjen selvitysten perusteella koskisi laajempia alueita, tulee pykälässä ja perusteluissa tarkentaa tällaisissa tapauksissa rajoituksen aiheutuvan kaavoituksesta.

Kommentit rakentamislain muuttamisesta

Ei huomioita.

Luonnos uudeksi alueidenkäyttöasetukseksi viimeistellään ja siitä pyydetään lausunnot syksyllä 2025. Jos haluatte jo nyt antaa siitä kommentteja, niin voitte tehdä sen tässä.

MMM pitää tarpeellisena sisällyttää alueidenkäyttöasetuksen 1§:n arvioitaviin vaikutuksiin vaikutukset maa- ja metsätalouden harjoittamiseen. Näiden vaikutusten voidaan katsoa sisältyneen elinkeinon elämän toimivan kilpailun kehittymiseen, mutta tämä olisi tarpeen selvittää.

MMM toteaa lisäksi, että kaavaselostuksiin liittyen on tarpeen selkeästi todeta, että eri merkintöjen oikeusvaikutukset on esitettävä selkeästi ja myös merkintöjen informatiivisuus on todettava, mikäli merkinnöistä ei aiheudu oikeusvaikutuksia.

Muuta:

MMM:n hallinnonalalla Suomen metsäkeskus on merkittävä kaavatiedon käyttäjä osana metsälain valvontatehtävää ja siihen liittyvä metsänkäyttöilmoitusten käsittelyä. Viranomaisten tiedonsaantioikeudesta salassa pidettävien tietojen osalta säädetään laissa rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä, johon alueidenkäyttölain antamisen yhteydessä tulee tarpeita teknisille muutoksille. Tässä yhteydessä MMM esittää, että Lakiin rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä 10§:n listaan viranomaisista, jotka voivat saada järjestelmästä tietoja salassapitosäännösten estämättä lisätään Suomen metsäkeskus.

Kansliapäällikkö

Pekka Pesonen

Neuvotteleva virkamies

Jaakko Nippala

Liitteet

Jakelu YM Ympäristöministeriö
YM KERA Alueidenkäytön suunnittelu, Anna-Leena Seppälä

Tiedoksi YM KERA Alueidenkäytön suunnittelu, Mirkka Saarela
YM KERA Alueidenkäytön suunnittelu, Antti Irjala
YM KERA Alueidenkäytön suunnittelu, Maija Neva

VN/26856/2023-MMM-160

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: